

U S T A W A

z dnia r.

o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa warunki nabywania prawa do usługi asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, zwanej dalej „usługą asystencji”, zasady przyznawania oraz realizacji usługi asystencji, a także właściwość organów w sprawach usługi asystencji.

2. Usługa asystencji polega na udzieleniu indywidualnego wsparcia osobie z niepełnosprawnością w wykonywaniu czynności, których nie może wykonywać na równi z innymi osobami. Celem usługi asystencji jest realizacja prawa do aktywnego włączenia i możliwie pełnego udziału w życiu społecznym, aktywności zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem wolności osobistej i niezależności w życiu codziennym.

3. Usługa asystencji może obejmować wsparcie w następujących zakresach:

- 1) czynności samoobsługowe;
- 2) utrzymanie higieny osobistej;
- 3) prowadzenie gospodarstwa domowego;
- 4) komunikowanie się z otoczeniem;
- 5) poruszanie się i przemieszczanie;
- 6) podejmowanie aktywności życiowej;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

- a) społecznej,
- b) zawodowej.

Art. 2. Usługa asystencji, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, przysługuje:

- 1) osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d lub w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2023 r. poz. 519, 185 i 547), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej;
- 3) mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2021 r. poz. 1697 oraz z 2023 r. poz. 547), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) użytkownik usługi – osobę uprawnioną do korzystania z usługi asystencji na podstawie decyzji administracyjnej;
- 2) opiekun faktyczny - osobę sprawującą stałą opiekę nad użytkownikiem usługi.

Rozdział 2

Usługa asystencji

Art. 4. 1. Usługa asystencji przysługuje, przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobie pełnoletniej posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, 173, 240, 852, 1234 i 1429), w której potrzebę wsparcia określono na poziomie od 70 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 4b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

2. Usługa asystencji przysługuje w wymiarze od 40 do 160 godzin miesięcznie.

3. Ustalenie uprawnienia do usługi asystencji, zakresu przyznanej usługi asystencji oraz miesięcznego wymiaru godzin tej usługi następuje w drodze decyzji administracyjnej.

4. Usługa asystencji nie przysługuje osobie odbywającej karę pozbawienia wolności, z wyjątkiem osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

5. Usługa asystencji nie jest realizowana na terenie:

- 1) podmiotu leczniczego prowadzącego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne;
- 2) domu pomocy społecznej, rodzinnego domu pomocy, środowiskowego domu samopomocy;
- 3) warsztatu terapii zajęciowej;
- 4) zakładu aktywności zawodowej;
- 5) placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku;
- 6) innych placówek pobytu dziennego osób niepełnosprawnych.

6. Usługa asystencji ulega zawieszeniu na okres tymczasowego aresztowania osoby. Przez okres tymczasowego aresztowania usługa asystencji nie jest świadczona.

Rozdział 3

Ustalenie uprawnienia i realizacja usługi asystencji

Art. 5. Ustalanie uprawnień do usługi asystencji i realizacja usługi asystencji należy do zadań zleconych powiatu z zakresu administracji rządowej.

Art. 6. 1. Postępowanie w sprawie usługi asystencji, wydanie decyzji ustalającej prawo do usługi asystencji, zmiana albo uchylenie tej decyzji należy do starosty powiatu, a w przypadku miasta na prawach powiatu – prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o usługę asystencji.

2. Do prowadzenia postępowania i wydawania decyzji, o której mowa w ust. 1, może zostać upoważniony, w formie pisemnej, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie lub kierownik innej jednostki organizacyjnej powiatu, a także inna osoba na wniosek kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Art. 7. 1. Za realizację usługi asystencji odpowiada właściwy ze względu na miejsce zamieszkania użytkownika usługi asystencji powiat, który wydał decyzję ustalającą prawo do usługi asystencji, zwany dalej „realizatorem usługi”.

2. Realizator usługi obowiązany jest do:

- 1) organizowania usługi asystencji osobistej na terenie powiatu przy pomocy wykonawców usługi asystencji, zwanych dalej „usługodawcami”;
- 2) organizowania szkoleń ogólnych dla użytkowników usługi asystencji, którym wydał decyzję ustalającą prawo do usługi asystencji, oraz dla świadczących im usługę asystentów osobistych i koordynatorów usługi asystencji.

Art. 8. 1. Usługodawca wykonuje usługę asystencji przez asystentów osobistych oraz zapewnia koordynację ich pracy za pomocą koordynatora usługi asystencji.

2. Usługodawcą może być w szczególności:

- 1) starostwo powiatowe, lub
- 2) inna niż starostwo powiatowe jednostka organizacyjna powiatu, lub
- 3) urząd gminy lub inna niż urząd gminy jednostka organizacyjna gminy, w przypadku przekazania przez powiat zadania gminie na podstawie porozumienia, o którym mowa w art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 oraz z 2023 r. poz. 572), lub

- 4) centrum usług społecznych, na mocy porozumienia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818), lub
- 5) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571, 1265 i 1812), wyłoniony na podstawie tej ustawy, lub
- 6) podmiot wyłoniony na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz.1605 i 1720).

3. Realizator usługi prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz usługodawców, przy pomocy których wykonuje na swoim terenie usługę asystencji.

4. Wykaz, o którym mowa w ust. 3 zawiera:

- 1) nazwę i adres jednostki organizacyjnej, w przypadku usługodawców, o których mowa w ust. 2 pkt 1–4,
- 2) nazwę i adres organizacji pozarządowej lub podmiotu oraz okres, na jaki zawarta została umowa na usługę asystencji, w przypadku usługodawców, o których mowa w ust. 2 pkt 5–6.

5. Wykaz, o którym mowa w ust. 3, jest udostępniany na stronie Biuletynu Informacji Publicznej starostwa powiatowego.

Art. 9. 1. Usługa asystencji jest świadczona osobiście przez asystenta osobistego bezpośrednio na rzecz użytkownika usługi, zgodnie ze zgłaszanymi przez użytkownika usługi uzasadnionymi potrzebami mieszczącymi się w zakresie przyznanej usługi asystencji oraz zgodnie podpisanym kontraktem trójstronnym, o którym mowa w art. 24 ust. 1.

2. Warunkiem rozpoczęcia przez asystenta osobistego świadczenia usługi asystencji osobistej wobec użytkownika usługi jest odbycie organizowanego przez usługodawcę instruktażu szczegółowego, mającego na celu praktyczne zapoznanie się asystenta osobistego z charakterystyką poszczególnych czynności wykonywanych na rzecz konkretnego użytkownika usługi w ramach spersonalizowanego planu wsparcia, prowadzonego przez użytkownika usługi lub jego opiekuna faktycznego, w obecności koordynatora usługi asystencji lub innego przedstawiciela usługodawcy.

3. Asystentem osobistym może być osoba, która:

- 1) jest pełnoletnia;

- 2) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przeciwko rodzinie i opiece, przeciwko czci i nietykalności cielesnej, przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko mieniu na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.²⁾);
- 3) nie ma orzeczonego prawomocnie zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;
- 4) nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym;
- 5) ukończyła szkolenie ogólne dla asystentów osobistych i koordynatorów usługi asystencji;
- 6) nie jest małżonkiem, zstępny, wstępny, rodzeństwem użytkownika usługi ani osobą zamieszkujejącą lub gospodarującą wspólnie z użytkownikiem usługi lub pozostającą z nim w faktycznym pożyciu.

4. Asystent osobisty obowiązany jest do odbycia raz na 5 lat szkolenia ogólnego dla asystentów osobistych oraz koordynatorów usługi asystencji.

5. Asystent osobisty świadczący usługę asystencji użytkownikowi usługi asystencji ma prawo do uzyskania superwizji asystentów osobistych.

6. Superwizja asystentów osobistych polega na wsparciu zatrudnionych przez usługodawcę asystentów osobistych w zakresie procesów interpersonalnych pomiędzy asystentem osobistym a użytkownikiem usługi oraz w zakresie wdrażania i realizowania ustalonych standardów prowadzenia asystencji osobistej, a także w zakresie procesów intrapsychoicznych zatrudnionych asystentów osobistych oraz procesów interpersonalnych w zespole pracowniczym.

7. Realizator usługi jest obowiązany do zapewnienia superwizji asystentów osobistych, w wymiarze nie mniejszym niż raz na kwartał, asystentom osobistym świadczącym usługi asystencji osobistej na terenie jego powiatu.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289, 818, 852, 1234, 1834, 1860 i 1963.

8. Superwizorem asystentów osobistych może być osoba, która posiada certyfikat superwizora pracy socjalnej lub posiada:

- 1) wykształcenie wyższe z zakresu nauk społecznych lub posiada wykształcenie wyższe w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, oraz
- 2) 4-letnie doświadczenie zawodowe na stanowisku asystenta osobistego.

Art. 10. 1. W celu zapewnienia koordynacji świadczenia usługi asystencji dla poszczególnych użytkowników usługi asystencji usługodawca zatrudnia nie mniej niż jednego koordynatora usługi asystencji.

2. Koordynator usługi asystencji:

- 1) przygotowuje we współpracy z użytkownikiem usługi i asystentem osobistym spersonalizowany plan wsparcia oraz projekt kontraktu trójstronnego;
- 2) uczestniczy w instruktażu szczegółowym;
- 3) monitoruje świadczenie usługi asystencji;
- 4) podejmuje bieżące interwencje i działania w przypadku zgłoszenia nieprawidłowości w wykonywaniu usługi lub wystąpienia trudności w świadczeniu usługi asystencji;
- 5) przygotowuje ewaluację świadczenia usługi.

3. Koordynatorem usługi asystencji może być osoba, która

- 1) posiada:
 - a) uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, lub
 - b) wykształcenie co najmniej średnie lub średnie branżowe oraz dwuletnie doświadczenie zawodowe w zarządzaniu usługami społecznymi lub dwuletnie doświadczenie zawodowe w koordynowaniu projektów związanych z realizacją usług społecznych;
- 2) ukończyła szkolenie ogólne dla asystentów osobistych i koordynatorów usługi asystencji.

4. Koordynator usługi asystencji obowiązany jest do odbycia raz na 5 lat szkolenia ogólnego dla asystentów osobistych oraz koordynatorów usługi asystencji.

Art. 11. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia minimum programowe i wymiar godzin realizowanych w ramach szkoleń ogólnych, o których mowa w art. 9 ust. 4 i art. 10 ust. 4, oraz minimalne kwalifikacje osób prowadzących te szkolenia, kierując się koniecznością odpowiedniego przygotowania

asystenta osobistego i koordynatora usługi asystencji do wykonywania zadań wynikających z ustawy.

Art. 12. Usługodawcy usługi asystencji są administratorami danych osobowych przetwarzanych w zakresie świadczonej usługi asystencji.

Rozdział 4

Postępowanie w sprawie usługi asystencji

Art. 13. 1. Ustalenie prawa do usługi asystencji następuje na wniosek osoby, o której mowa w art. 4 ust. 1, lub osoby uprawnionej do jej reprezentowania złożony do starosty powiatu, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy.

2. Wniosek zawiera dane dotyczące osoby, o której mowa w art. 4 ust. 1, obejmujące:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) datę urodzenia;
- 3) adres miejsca zamieszkania;
- 4) stan cywilny;
- 4) płeć;
- 5) obywatelstwo;
- 6) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 7) adres poczty elektronicznej;
- 8) numer telefonu.

3. Do wniosku dołącza się jako załączniki:

- 1) decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) dokument uprawniający do pobytu – w przypadku cudzoziemca, o którym mowa w art. 2 pkt 2 i 3;
- 3) wypełniony kwestionariusz autodiagnozy potrzeb, służący określeniu zakresu potrzebnej usługi asystencji;
- 4) oświadczenie:
 - a) o rodzaju i wymiarze usług skierowanych do osób niepełnosprawnych

finansowanych albo współfinansowanych ze środków publicznych, z których korzysta wnioskodawca, lub

- b) o nie korzystaniu przez wnioskodawcę z usług skierowanych do osób niepełnosprawnych finansowanych albo współfinansowanych ze środków publicznych;
- 5) inne dokumenty, jeżeli mogą mieć wpływ na ustalenie prawa i wymiaru godzin asystencji osobistej.

4. Informacje przedstawione we wniosku i załącznikach składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

5. W przypadku złożenia wniosku o ponowne ustalenie prawa do usługi asystencji lub jej kontynuację do wniosku należy dołączyć otrzymaną od koordynatora usługi asystencji ewaluację świadczenia usługi asystencji, o której mowa w art. 25, za ostatni okres korzystania z tej usługi.

6. Wniosek oraz załączniki do wniosku składa się w postaci papierowej albo elektronicznej za pomocą:

- 1) profilu informacyjnego, po opatrzeniu ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępnionego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, bezpłatnie w systemie teleinformatycznym;
- 2) systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego wskazanego w informacji zamieszczonej na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, po uwierzytelnieniu wnioskodawcy przy użyciu profilu zaufanego, profilu osobistego, innego środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1797 oraz z 2023 r. poz. 1234), adekwatnie do poziomu bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej wymaganego dla usług świadczonych w tym systemie, danych weryfikowanych za pomocą

kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi online, albo innych technologii, jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie.

7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia wzór wniosku, o którym mowa w ust. 2, oraz kwestionariusza autodiagnozy potrzeb, o którym mowa w ust. 3 pkt 3, mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb przyszłego użytkownika usługi oraz zapewnienie mu odpowiedniego zakresu wsparcia.

Art. 14. Starosta powiatu dokonuje weryfikacji informacji uzyskanych we wniosku, za pośrednictwem rejestrów publicznych, w tym również za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, poprzez wymianę informacji drogą elektroniczną, danych dotyczących osób, które złożyły wniosek, w szczególności w zakresie:

- 1) usług lub świadczeń niepieniężnych finansowanych lub współfinansowanych ze środków publicznych, z których korzysta wnioskodawca, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693 i 1938), ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) posiadania decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 15. Starosta powiatu, do wymiany informacji drogą elektroniczną, w celu weryfikacji wniosku o ustalenie prawa do usługi asystencji, wykorzystuje system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 6d ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 16. Jednostki sektora finansów publicznych, a także podmioty wykonujące działalność leczniczą, organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy są obowiązani niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku starosty powiatu, udostępnić informacje, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia o przyznaniu usługi asystencji, liczbie przyznanych godzin lub dla weryfikacji uprawnienia oraz liczby przyznanych godzin usługi asystencji.

Art. 17. 1. Przed wydaniem decyzji ustalającej prawo do usługi asystencji przeprowadza się rozpoznanie sytuacji osobistej wnioskodawcy w jego miejscu zamieszkania, w celu ustalenia jego sytuacji osobistej, indywidualnych potrzeb, sposobu funkcjonowania w życiu codziennym oraz przyszłych warunków świadczenia usługi asystencji. Z rozpoznania sytuacji osobistej wnioskodawcy sporządzany jest protokół.

2. Niewyrażenie zgody na przeprowadzenie rozpoznania sytuacji osobistej przez wnioskodawcę stanowi podstawę do odmowy przyznania usługi asystencji.

3. Rozpoznanie sytuacji osobistej przeprowadza pracownik socjalny zatrudniony w powiatowym centrum pomocy rodzinie, po okazaniu legitymacji pracownika socjalnego.

4. Rozpoznanie sytuacji osobistej może być przeprowadzane przez pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez pracownika socjalnego zatrudnianego w centrum usług społecznych, po okazaniu legitymacji pracownika socjalnego, jeżeli zawarte zostało w tym zakresie stosowne porozumienie pomiędzy powiatem a gminą, na terenie której zamieszkuje wnioskodawca.

5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia szczegółowy sposób przeprowadzania rozpoznania sytuacji osobistej wnioskodawcy oraz wzór protokołu z rozpoznania sytuacji osobistej, uwzględniając kompleksowość gromadzonych danych oraz konieczność poszanowania sfery prywatności wnioskodawcy i jego rodziny.

Art. 18. 1. Decyzja ustalająca prawo do usługi asystencji określa:

- 1) liczbę godzin miesięcznie przyznanej usługi asystencji,
- 2) zakres przyznanej usługi asystencji,
- 3) okres, na jaki jest przyznana usługa asystencji.

2. Liczba przyznanych godzin usługi asystencji ustalana jest na podstawie:

- 1) ustalonych indywidualnych potrzeb osoby;
- 2) uzyskanej liczby punktów potrzeby wsparcia w skali potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 4b ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;

- 3) rodzaju, zakresu i liczby usług skierowanych do osób niepełnosprawnych finansowanych lub współfinansowanych ze środków publicznych, z jakich osoba korzysta;
- 4) wysokości środków finansowych przekazanych powiatowi z budżetu państwa na realizację usługi asystencji oraz liczby osób w powiecie potrzebujących wsparcia w formie usługi asystencji;
- 5) możliwości organizacyjnych w zakresie zapewnienia realizacji usługi asystencji wszystkim osobom z terenu powiatu uprawnionym do usługi asystencji.

3. Decyzję ustalającą prawo do usługi asystencji wydaje się na okres nie dłuższy niż 3 lata, jednak okres ten nie może być dłuższy niż okres ustalony w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 19. 1. W przypadku zmiany sytuacji życiowej użytkownika usługi mającej wpływ na świadczenie usługi asystencji, a także w przypadku, gdy świadczenie usługi asystencji ze względu na okoliczności sprawy wydaje się bezcelowe lub niemożliwe, decyzja ustalająca prawo do asystencji może być zmieniona lub uchylona na wniosek użytkownika usługi albo z urzędu. Decyzja wydana z urzędu nie wymaga zgody strony.

2. Starosta uchyla albo zmienia decyzję ustalającą prawo do usługi asystencji w zakresie liczby przyznanych godzin usługi asystencji, zakresu usługi asystencji lub okresu, na jaki przyznaje się usługę asystencji, jeżeli:

- 1) po ustaleniu prawa zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności mające wpływ na prawo do usługi asystencji, liczbę przyznanych godzin, zakres usługi asystencji lub okres, na jaki przyznano usługę asystencji;
- 2) prawo zostało ustalone na podstawie fałszywych danych lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę otrzymującą usługę asystencji;
- 3) prawo zostało ustalone na podstawie innej decyzji lub orzeczenia sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 4) ustalenie prawa do usługi asystencji lub nieprawidłowe ustalenie liczby przyznanych godzin lub zakresu usługi asystencji nastąpiło na skutek błędu;
- 5) użytkownik usługi zmienił miejsce zamieszkania poza teren powiatu, który wydał decyzję o przyznaniu usługi asystencji.

3. Decyzja, o której mowa w ust. 1 i 2, nie wymaga zgody strony.

Art. 20. W przypadku wystąpienia zmiany danych przekazanych we wniosku lub dołączonych do niego załącznikach osoba ubiegająca się lub korzystająca z usługi asystencji jest obowiązana do powiadomienia o tym starosty, w terminie 7 dni od dnia wystąpienia tych zmian.

Art. 21. 1. Osoba, która nienależnie korzystała z usługi asystencji, jest obowiązana do zwrotu kosztów udzielania tej usługi.

2. Za nienależne korzystanie z usługi asystencji uważa się usługę asystencji świadczoną:

- 1) na podstawie fałszywych danych zawartych we wniosku, załącznikach do wniosku, oświadczeniach lub dokumentach albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę korzystającą z usługi asystencji;
- 2) w przypadku niewywiązania się z obowiązku, o którym mowa w art. 20, jeżeli zamiana danych mogła mieć wpływ na prawo do asystencji lub liczbę przyznanych godzin usługi asystencji;
- 3) mimo braku prawa do usługi asystencji;
- 4) osobie innej niż osoba uprawniona do usługi asystencji z przyczyn niezależnych od organu, który przyznał tę usługę.

3. Od ustalonych przez starostę kosztów nienależnego korzystania z usługi asystencji są naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie, chyba że przyznanie usługi asystencji było następstwem błędu podmiotu ustalającego uprawnienie do usługi asystencji.

4. Należności z tytułu nienależnego korzystania z usługi asystencji ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie kosztów nienależnego korzystania z usługi asystencji stała się ostateczna.

5. Bieg przedawnienia przerywa:

- 1) odroczenie terminu płatności należności,
- 2) rozłożenie spłaty należności na raty,
- 3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony,
- 4) ogłoszenie upadłości dłużnika

– przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego odpowiednio po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty

należności na raty, zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony, lub ogłoszenia upadłości.

6. Decyzja o ustaleniu i zwrocie kosztów nienależnego korzystania z usługi asystencji nie jest wydawana, jeżeli od dnia korzystania z usługi upłynęło więcej niż 2 lata.

7. Kwoty kosztów nienależnego korzystania z usługi asystencji podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

8. Starosta może odstąpić od żądania zwrotu kwoty kosztów nienależnego korzystania z usługi asystencji łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji osoby, której było ustalone prawo do usługi asystencji.

9. W przypadku śmierci osoby, która nienależnie korzystała z usługi asystencji, należności, o których mowa w ust. 1, wygasają.

Art. 22. 1. W sprawach nieuregulowanych stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 i 803).

2. Do rozpoznania spraw sądowno-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1634, 1705 i 1860) właściwy jest wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania osoba ubiegająca się o ustalenie prawa do usługi asystencji lub użytkownik usługi.

Rozdział 5

Wykonywanie usługi asystencji

Art. 23. 1. Realizator usługi na podstawie decyzji ustalającej prawo do usługi asystencji kieruje niezwłocznie użytkownika usługi do odbycia szkolenia ogólnego oraz wskazuje usługodawcę, który będzie odpowiedzialny za świadczenie usługi asystencji.

2. W przypadku gdy na terenie danego powiatu działa więcej niż jeden usługodawca, z którym powiat zawarł umowę, realizator usługi, w miarę możliwości, przychyła się do wniosku użytkownika usługi i kieruje go do realizacji usługi u konkretnego usługodawcy wymienionego w wykazie, o którym mowa w art. 8 ust. 3, jeżeli takiego usługodawcę wskazał.

3. Celem szkolenia ogólnego, o którym mowa w ust. 1, jest zapoznanie użytkowników usługi asystencji osobistej z istotą, celami i wartościami usługi asystencji osobistej, prawami

i obowiązkami użytkownika usługi asystencji osobistej, rolą i zadaniami asystenta osobistego oraz koordynatora usługi asystencji osobistej.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia minimum programowe i wymiar godzin realizowanych w ramach szkolenia ogólnego, o którym mowa w ust. 1, oraz minimalne kwalifikacje osób prowadzących to szkolenie, mając na względzie potrzebę jak najlepszego przygotowania użytkownika usługi asystencji do świadczenia usługi asystencji.

Art. 24. 1. Usługodawca, w celu rozpoczęcia wykonywania usługi asystencji, po otrzymaniu od realizatora usługi skierowania na wykonywanie usługi asystencji, kopii decyzji przyznającej osobie usługę asystencji oraz protokołu z rozpoznania sytuacji osobistej osoby, o którym mowa w art. 17 ust. 1, podpisuje kontrakt trójstronny z użytkownikiem usługi oraz asystentem osobistym, który te usługi będzie wykonywać.

2. Usługodawca przed podpisaniem kontraktu trójstronnego proponuje użytkownikowi usługi wybór asystenta osobistego spośród co najmniej dwóch asystentów osobistych, w tym osobę wskazaną przez użytkownika usługi asystencji osobistej, o której mowa w ust. 3, jeżeli osoba ta została zatrudniona przez usługodawcę.

3. Użytkownik usługi asystencji osobistej może zgłosić usługodawcy osobę niezatrudnioną przez usługodawcę jako osobę preferowaną do świadczenia jej usługi asystencji osobistej, za uprzednio wyrażoną zgodą tej osoby.

4. Kontrakt trójstronny obejmuje w szczególności:

- 1) wskazanie wzajemnych praw i obowiązków stron kontraktu;
- 2) spersonalizowany plan wsparcia zawierający ustalony indywidualnie dla danego użytkownika usługi zakres czynności i działań świadczonych w ramach usługi asystencji;
- 3) harmonogram świadczenia usługi ze wskazaniem poszczególnych dni tygodnia, godzin oraz miejsc, w których będzie świadczona usługa asystencji;
- 4) wskazanie sposobu sprawowania zastępstwa asystenta osobistego;
- 5) wskazanie zasad i trybu zamiany asystenta osobistego;
- 6) datę rozpoczęcia i zakończenia usługi asystencji;
- 7) wskazanie sposobu i terminu dokonania ewaluacji świadczenia usługi asystencji;
- 8) inne ustalenia i informacje istotne dla kompleksowego i efektywnego świadczenia usługi asystencji.

5. Harmonogram świadczenia usługi może być tymczasowo modyfikowany w drodze uzgodnienia pomiędzy użytkownikiem usługi i asystentem osobistym, z koniecznością uprzedniego poinformowania usługodawcy o wprowadzonych zmianach, pod warunkiem że ogólna liczba godzin świadczonej usługi asystencji w danym kwartale nie ulegnie zmianie.

6. Wprowadzenie zmian do kontraktu trójstronnego niemieszczących się w zakresie, o którym mowa w ust. 4, wymaga zmiany tego kontraktu.

Art. 25. 1. W ostatnim miesiącu świadczenia usługi asystencji koordynator usługi asystencji dokonuje ewaluacji świadczenia tej usługi przy współudziale użytkownika usługi i asystenta osobistego.

2. Ewaluacja, o której mowa w ust. 1, zawiera także rekomendacje co do zakresu i liczby godzin asystencji osobistej na kolejny okres.

Art. 26. 1. Usługodawca usługi asystencji osobistej składa do realizatora usługi w terminie do 15 stycznia roczny raport z wykonania usługi asystencji osobistej za rok ubiegły.

2. Powiat sporządza roczny raport za rok ubiegły z wykonania zadania ustalania uprawnienia do usługi asystencji, organizacji i realizacji usługi asystencji i przekazuje go w terminie do 15 lutego właściwemu miejscowo wojewodzie.

3. Wojewoda sporządza, z wykorzystaniem otrzymanych od powiatów raportów, roczne zbiorcze sprawozdanie za rok ubiegły z wykonania zadań z zakresu usługi asystencji i przekazuje je w terminie do 30 marca ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzory i sposób sporządzania rocznych raportów oraz rocznego zbiorczego sprawozdania z wykonania zadań z zakresu usługi asystencji i sposób ich przekazywania, uwzględniając potrzebę zapewnienia kompletności i jednolitości informacji przekazywanej przez podmioty realizujące ustawę oraz skutecznej realizacji zadań z zakresu usługi asystencji finansowanych z budżetu państwa.

Art. 27. Rada Ministrów składa corocznie Sejmowi, w terminie do 30 września, sprawozdanie z realizacji ustawy za rok ubiegły.

Rozdział 6

Finansowanie usługi asystencji

Art. 28. 1. Zadanie powiatu ustalania uprawnień do usługi asystencji jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

2. Realizacja przez powiat:

- 1) usługi asystencji, w tym koszty związane z wynagrodzeniem asystentów osobistych, wynagrodzeniem koordynatorów usługi asystencji, organizacją szkoleń ogólnych dla asystentów osobistych i koordynatorów usługi asystencji oraz szkoleń ogólnych dla użytkowników usługi asystencji,
- 2) superwizji asystentów osobistych, w tym koszty związane z wynagrodzeniem superwizorów asystentów osobistych

– są finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

3. Do finansowania zadań, o których mowa w ust. 1, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, 1273, 1407, 1429, 1641, 1693 i 1872).

4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, może dokonywać przeniesień wydatków budżetowych między częściami budżetu państwa, działami, rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z przeznaczeniem na zadania wynikające z niniejszej ustawy.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach, przepisy dostosowujące i przepis końcowy

Art. 29. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, z późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 po pkt 114 dodaje się pkt 114a w brzmieniu:

²)Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 2687 i 2745 oraz z 2023 r. poz. 28, 185, 326, 605, 641, 658, 825, 1059, 1114, 1130, 1407, 1414, 1429, 1523, 1617, 1667, 1675, 1705, 1723, 1787 i 1843.

„114a) wartość usługi asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, świadczona na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na podstawie ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz.);”.

Art. 30. W ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295 oraz z 2023 r. poz. 1575 i 1720) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1a w ust. 4 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) asystentach osobistych – należy przez to rozumieć asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami świadczących usługę asystencji na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na podstawie ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz.);”;

2) w art. 2 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Do ulgi 95% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego, na podstawie biletów jednorazowych, jest uprawniony przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji, a także asystent osobisty towarzyszący w podróży osobie niepełnosprawnej.”.

Art. 31. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, 173, 240, 852, 1234 i 1429) w art. 6d w ust. 4a pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) staroście powiatu, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U.) – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o usługę asystencji, osób korzystających z usługi asystencji.”.

Art. 32. W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2023 r. poz. 1570, 1598 i 1852) w art. 43 w ust. 1 po pkt 23 dodaje się pkt 23a w brzmieniu:

„23a) usługa asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami świadczona na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na podstawie ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz.);”.

Art. 33. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693 i 1938) w art. 23a ust. 3 w pkt 6 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

„7) starosta powiatu, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U.) – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o usługę asystencji, osób korzystających z usługi asystencji.”.

Art. 34. W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, 1688 i 1890) w art. 12 w ust. 7 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:

„8) asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami świadczących usługi na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na podstawie ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...), towarzyszących osobie niepełnosprawnej.”.

Art. 35. W ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818) w art. 2:

1) w ust. 1 po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:

„6a) asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami;”;

2) w ust. 2 po pkt 9 dodaje się pkt 9a w brzmieniu:

„9a) ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U.);”.

Art. 36. Pierwsze raporty i sprawozdania, o których mowa w art. 26 i 27, sporządzane są w 2026 roku.

Art. 37. Wnioski o wydanie decyzji o ustalenie prawa do usługi asystencji składa się od dnia 1 stycznia 2025 r.

Art. 38. Wnioski o ustalenie prawa do usługi asystencji złożone w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zostaną rozpatrzone nie później niż w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku.

Art. 39. 1. W okresie jednego roku od dnia wejścia w życie ustawy:

- 1) asystentem osobistym osoby z niepełnosprawnością może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 9 ust. 3 pkt 5;
- 2) koordynatorem usługi asystencji może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 10 ust. 3 pkt 2.

2. W okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy realizator usługi obowiązany jest do zorganizowania szkolenia ogólnego dla użytkownika usługi asystencji, któremu wydał decyzję ustalającą prawo do usługi asystencji, w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia wydania decyzji ustalającej prawo do usługi asystencji.

Art. 40. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, po upływie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy, dokona przeglądu stosowania przepisów ustawy oraz przepisów wydanych na podstawie art. 11, art. 13 ust. 7, art. 17 ust. 5, art. 23 ust. 4 i art. 26 ust. 4, w celu dokonania oceny systemu świadczenia usługi asystencji oraz przedstawienia rekomendacji Radzie Ministrów w kwestii ewentualnej konieczności podjęcia działań korygujących w systemie świadczenia usługi asystencji.

Art. 41. Ustawa wychodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r. z wyjątkiem art. 4 ust. 1 w zakresie osób, którym w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, potrzebę tę określono na poziomie od 70 do 84 punktów w skali potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 4b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.